

KOMUNITNÍ ENERGETIKA V POBESKYDÍ

Energetická transformace západní Evropy

Koncept komunitní energetiky má své kořeny ve Skandinávii a zemích západní Evropy. Místní státy si zakládají na rozvoji OZE a související projekty proto podporují zvýhodněnými výkupními tarify, daňovými úlevami, dotačními tituly a především vhodně nastavenou legislativou. Komunitní energetika postavená na neziskovém principu je mezi veřejností přijímána velmi kladně a lidé se do ní sami aktivně zapojují. Za příklady dobré praxe není potřeba chodit daleko, k tahounům energetické transformace patří například Německo, Rakousko, nebo Belgie.

Německé bioenergetické vesnice

Německá energetická transformace, známá pod termínem Energiewende, je inspirací pro celou Evropu. Německo patří ke státům s nejvyšším podílem OZE na světě. V roce 2018 poprvé vyprodukovalo více elektřiny z alternativních zdrojů energie, než z uhlí. Zhruba polovina těchto zdrojů je ve vlastnictví družstev (kterých je v zemi přes tisíc) a občanů. Udržitelná energetika je zde velkým tématem a veřejnost se za ni staví na všech frontách. I díky tomu se země dočkala první legislativy na podporu OZE už v roce 1991.

Ukázkovým příkladem komunitní energetiky jsou bioenergetické vesnice. Ty fungují na principu využívání bioplynových stanic s kogenerační jednotkou na kombinovanou výrobu elektřiny a tepla, a záložních kotlů na biomasu. Vesnice jsou energeticky soběstačné a nezávislé na vnějších dodavatelích energie, k síti zůstávají připojeny pouze za účelem prodeje nadbytečné energie. Termín „bioenergetická vesnice“ odkazuje na to, že je zdejší energetika závislá výlučně na čerstvém biologickém materiálu, zatímco „ekologická vesnice“ aplikuje celou řadu environmentálních opatření.

V bioplynové stanici dochází k fermentaci tekutého hnoje, trávy, siláže a dalšího zemědělského materiálu. Vzniklý bioplyn pak pohání generátor v kogenerační jednotce, čímž dochází ke kombinované výrobě elektřiny a tepla. Teplo je obyvatelům distribuováno prostřednictvím systému dálkového vytápění a elektřina dodávána do lokální distribuční soustavy. Během zimy jsou někdy navíc využívány kotle na biomasu, které spalují slámu a dřevní štěpku.

Bioenergetických vesnic v Německu najdeme hned několik. První z nich byla vesnice Jühnde v okrese Göttingen. Projekt byl iniciován Interdisciplinárním centrem pro udržitelný rozvoj (IZNE) na Univerzitě Georga Augusta v Göttingenu a je realizován od roku 2006. Propojuje lokální zemědělce s obecním energetickým družstvem a vesnice díky němu vyrábí dvakrát více elektřiny, než spotřebuje. Každá zúčastněná domácnost, kterých je celkem téměř 150, ročně ušetří odhadem 750 EUR (zhruba 20 000 Kč) na výdajích za energii.

Za úspěšnou realizací stojí také zdejší Místní akční skupina, která mezi občany pomohla vzbudit zájem. Uspořádala společná setkání, navrhla koncepci systému, zrealizovala studii proveditelnosti a podílela se na vzniku obchodního modelu. Finanční prostředky MAS určené na projekt byly velmi omezené, díky příspěvkům členů družstva a státním dotacím se však podařilo dosáhnout cílové částky. Detaily projektu najdete zde: www.ieabioenergy.com/wp-content/uploads/2018/01/biogas_village.pdf

OurPower – rakouská online platforma, která propojuje zastánce čisté energie

Rakousko plánuje do roku 2030 vyrábět elektřinu pouze z obnovitelných zdrojů. Pomůže mu k tomu komunitní energetika, pro kterou zákonodárci obdobně jako u nás v současné době připravují

Bioplynové stanice v bioenergetické vesnici Jühnde.
Foto: www.gemeinde-juehnde.de

vhodnou legislativu. V ČR budou s velkou pravděpodobností podporovány jen neziskové energetické komunity, kdežto Rakušané budou usilovat o vznik ekonomicky udržitelných energetických společenství. Ta podle politických představitelů mohou úspěšně fungovat jen tehdy, pokud jsou nákladově efektivní, tedy pokud mají dostatečný počet členů a výrobu energie.

Zatímco vláda teprve pracuje na novém zákoně, skupina přátel, kteří se zajímají o energetickou transformaci, založila první rakouské energetické družstvo OurPower. Mezi zakládajícími 20 členy jsou podnikatelé, nadšenci do OZE a odborníci na energetiku, jejichž společnou vizí je svět, ve kterém lidé využívají energii zodpovědně a pouze z lokálních zdrojů. Za tímto účelem družstvo od roku 2020 provozuje web ourpower.coop, online platformu, která se věnuje tématům obnovitelné energie a komunitní energetiky, a která pomáhá budovat vztahy mezi prodejci elektřiny a kupujícími, investory a instalátéry.

Platforma je unikátní v tom, že neslouží pouze jako tržiště, ale dává lidem prostor vyjádřit se k dané problematice, sdílet své nápady, inspirovat se a získat užitečné rady. Družstvo v minulosti uspořádalo několik společných setkání a během pandemie se dočasně přesunulo do online prostředí. Na své stránky také umístilo dotazník, aby získalo profil lidí, kteří se zajímají o oblast OZE. Ukázalo se, že nejčastěji se zapojují vystudovaní pracující lidé s vlastním zázemím a rodinou. Družstvo by chtělo do procesu energetické transformace zapojit co nejširší spektrum obyvatel, a proto se do budoucna zaměří speciálně na ženy a mladé lidi. Aby zaujalo mladší generace, připravuje pro ně například hospodské kvízy na téma energetiky a klimatické krize.

Od malého komunitního projektu až k celoevropské spolupráci

Belgické družstvo Ecopower, založené na začátku 90. let, bylo jedním z úplně prvních energetických družstev využívajících OZE. Zpočátku produkovalo energii pro komunitní bydlení pomocí turbíny instalované ve starém vodním mlýně, dnes obnovitelnou energií zásobuje přes 50 000 domácností.

Ecopower ze své činnosti negeneruje žádný zisk, veškerý přebytek je znovu investován do nových projektů v oblasti OZE a energetické účinnosti. Pravidla jsou pro všech 60 000 členů družstva stejná – každý má jeden rozhodovací hlas a může nakoupit maximálně 20 akcií. Dnes družstvo vlastní a provozuje 23 větrných elektráren, 3 malé vodní elektrárny, 1 kogenerační jednotku a 322 decentralizovaných fotovoltaických elektráren. Pomáhá také s energetickými úsporami, jeho členové snížili spotřebu elektřiny ze sítě až o polovinu. Čistá energie díky možnosti participace získala velkou podporu veřejnosti.

Družstvo Ecopower založilo v roce 2013 evropskou federaci pro energetická družstva REScoop.eu, rostoucí síť 1500 evropských energetických družstev a jejich milionu členů. Model REScoop respektuje následujících 7 základních principů: dobrovolné a otevřené členství, demokratickou kontrolu členů, ekonomickou účast prostřednictvím přímého vlastnictví, autonomii a nezávislost, vzdělávání a školení, spolupráci mezi družstvy a péči o komunitu. Dirk Vansintjan, jeden ze zakladatelů Ecopower, věří, že tento družstevní model pomůže vybudovat ekonomiku, která upřednostňuje společenský a environmentální přínos nad ziskem.

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Integrovaný regionální operační program

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR